

This item is the archived peer-reviewed author-version of:

Carine Goossens en Johan Verberckmoes, Broze levens, krachtige vrouwen. Zussen, moeders en tantes Goubau in de achttiende eeuw (Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten : nieuwe reeks ; 30) - Vrouwelijk empowerment in brieven

Reference:

Ferket Johanna.- Carine Goossens en Johan Verberckmoes, Broze levens, krachtige vrouwen. Zussen, moeders en tantes Goubau in de achttiende eeuw (Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten : nieuwe reeks ; 30) - Vrouwelijk empowerment in brieven
Tijdschrift voor geschiedenis - ISSN 0040-7518 - 131:4(2018), p. 716-718
To cite this reference: <https://hdl.handle.net/10067/1561140151162165141>

Carine Goossens & Johan Verberckmoes, *Broze levens, krachtige vrouwen. Zussen, moeders en tantes Goubau in de achttiende eeuw* (Peeters; Leuven e.a., 2017) 210 p., €52, - ISBN 9789042933811

Vrouwelijk empowerment in brieven

Het archief de Bergeyck, ondergebracht in kasteel Cortewalle in Beveren, bevat een grote hoeveelheid achttiende-eeuwse brieven van de adellijke zussen Goubau. Carine Goossens, archivaris van de gemeente Beveren, en Johan Verberckmoes, hoogleraar geschiedenis aan de KULeuven, onderzochten de correspondentie van Isabella Maria (1707-1742), Barbara Francisca (1709-1775) en Joanna Theresia (1710-1781) Goubau om zich te krijgen op de zakelijke belangen, de familierelaties en de levenspatronen van adellijke vrouwen in de achttiende eeuw.

De zusjes Goubau werden op jonge leeftijd wees, en ook later in hun leven moesten ze rekening houden met de vroegtijdige dood van echtgenoten en familieleden. Al op jonge leeftijd namen deze vrouwen onverwachte beslissingen over de familiefinanciën, het huishouden en familiale relaties. Daarmee is de toon van het boek, de tegenstelling tussen 'broze levens' en 'krachtige vrouwen', gezet.

In negen hoofdstukken volgen Goossens en Verberckmoes chronologisch het leven van de zussen Goubau, met een hoofdrol voor de langstlevende en meeste zakelijke van de drie, Joanna Theresia Goubau. De auteurs focussen op de persoonlijke verhalen van de drie vrouwen, maar ook op hun zakelijke beslissingen.

Het eerste hoofdstuk toont hoe de familie Goubau zich vanuit handelsmilieus in Antwerpen tot de adelstand opwerkte. Daarbij namen ze een adellijke levensstijl aan met het kasteel Cortewalle als statussymbool. Naast een korte schets van de eerste levensjaren van de zusjes, reflecteert dit hoofdstuk vooral over het belang van brieven schrijven voor adellijke vrouwen. Brieven waren voor hen een ideaal communicatiemiddel, niet alleen om hun gevoelsleven uit te drukken, maar vooral om familiale relaties te onderhouden en een zakelijk en maatschappelijk netwerk uit te bouwen.

Het tweede hoofdstuk richt zich op hoe de jonge zussen in het pensionaat van Marquette bij Rijssel werden klaargestoomd voor hun adellijke levensstijl. Daar kwam ook hun brieven schrijven tot stand.

In het derde hoofdstuk worden de zussen met de verklaring van hun meerderjarigheid zakenvrouwen. Ze beheerden nu de familiegoederen en zochten naar hun positie binnen de familie.

Hoofdstuk vier bespreekt het huwelijksleven van de zussen. Barbara Francisca bleef ongehuwd maar de andere zussen trouwden met iemand van stand zodat hun sociale positie bestendig bleef.

In de rest van het boek staat Joanna Theresia centraal. Hoofdstuk vijf handelt over hoe ze haar huishouden regelde, ook nadat haar man, de Engelse handelaar James Dormer, was overleden. Hoofdstukken zes en zeven volgen de jeugdijaren van Joanna Theresia's stiefzoon Jacob Albert Dormer en haar dochter Maria Elizabeth Dormer en wijzen op de verschillen in de opvoeding en levensstijl van een adellijke jonge man en jonge vrouw. Beide kinderen trouwden met iemand uit de familie van Brouhoven van Bergeyck waardoor het maatschappelijk aanzien en fortuin van het gezin steeg (hoofdstuk 8). Het laatste hoofdstuk gaat over de laatste levensjaren van Joanna Theresia. Nog steeds gebruikte ze brieven om de betrokkenheid met haar kleinkinderen te tonen, maar ook om de financiën van de familie op te volgen.

De auteurs voorzien hun verhaal van een uitvoerige historische achtergrond en contextbeschrijving. De geschiedenis van het pensionaat Marquette bijvoorbeeld wordt uitgebreid beschreven. Het leven van de zussen komt ook uiterst gedetailleerd in beeld, met een overzicht van

de uitgaven aan luxeproducten van Joanna Theresia Goubau en James Dormer, het geld dat aan bedienden werd besteed en de namen van de verschillende knechten. Hoewel het boek chronologisch is ingedeeld, zorgen deze vele gedetailleerde uitweidingen ervoor dat het overkoepelende betoog niet altijd gemakkelijk te volgen is. Bovendien worden algemene conclusies vaak terloops verwoord, waardoor de grote debatten waar de studie aan wil deelnemen soms onvoldoende tot hun recht komen. In het eerste hoofdstuk bijvoorbeeld worden in het subhoofdstuk 'brieven schrijven' al conclusies getrokken over het belang van brieven schrijven voor de zusjes Goubau, nog voor er zelfs iets over hun jeugd jaren gezegd is.

Jammer is het ook dat het interessante primaire materiaal waarop de auteurs zich baseren, niet uit de verf komt. De talrijke brieven van de zussen Goubau worden slechts af en toe geciteerd, en vaak gaat het om een hertaling zonder verwijzing naar het origineel. In voetnoot 12 van het tweede hoofdstuk vermelden de auteurs dat alle citaten uit het Engels, Frans en Nederlands letterlijk zijn getranscribeerd, maar verder is er geen verantwoording voor de manier waarop de brieven in de studie zijn gebruikt of weergegeven. Waarom de vrouwen bijvoorbeeld voor een bepaalde taal kozen, of hoe hun taal (en hun toon) varieert afhankelijk van met wie ze correspondeerden wordt niet duidelijk.

Broze levens, krachtige vrouwen is echter weldegelijk een welkome bijdrage aan de (vrouwelijke) adelgeschiedenis. Het boek toont overtuigend aan dat adellijke vrouwen net als mannen in staat waren om beslissingen te nemen over de continuïteit van de familielijn en zo het familiepatrimonium in stand konden houden. Het boek werpt op die manier een nieuw licht op de adelgeschiedenis, de geschiedenis van genderidentiteit en de geschiedenis van emoties, debatten waarin nauwelijks of slechts op een stereotiepe manier werd nagedacht over adellijke vrouwen.

Johanna Ferket